

Profile analysis of post graduate education of midwifery in Turkey

Türkiye’de ebelik lisansüstü eğitim profiline incelenmesi

Ummahan Yücel¹

Aysun Ekşioğlu²

Mahide Demirelöz³

Zehra Baykal Akmeşe⁴

Yeliz Çakır Koçak⁵

Neriman Soğukpınar⁶

Abstract

Introduction: It is expected from midwives, who are graduated from the post graduate education program, to play an active role in educating midwives who will work in the same area besides protecting and developing maternity and child welfare. **Aim:** The objective in this research is to analyze some properties about post-graduate midwifery students' education and profession and to investigate undergraduate students', who are studying in post-graduate level, major field of studies. **Method:** In 2007–2008 academic years, it was reached the data of 84 midwives out of 114 in total, who were registered to the Institute of Health Sciences. They were studying or completed their post-graduate education.

Özet

Giriş: Lisansüstü eğitim programlarından mezun olan uzman ebelerin, anne ve çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesinin yanı sıra bu alanda hizmet verecek ebelerin yetiştirilmesinde aktif rol almaları beklenmektedir. **Amaç:** Araştırmada lisans mezunu ebelerin lisansüstü eğitim yaptıkları anabilim dallarını araştırmak ve lisansüstü eğitim gören ebelerin meslekleri ve eğitimleri ile ilgili bazı özellikleri incelemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** 2007–2008 eğitim öğretim yılında 23 Sağlık Bilimleri Enstitüsü'ne kayıtlı olan ve lisansüstü eğitimine devam eden veya lisansüstü eğitimini tamamlamış olan toplam 114 ebeden 84'nün verilerine ulaşılabilmektedir. **Bulgular:** Araştırmada lisans mezunu ebelerin %56'sının yüksek lisans

¹ Research assistant, Ege University Izmir Ataturk School of Health, Midwifery Department, Turkey, ummahan.yucel@ege.edu.tr

² Research assistant, Ege University Izmir Ataturk School of Health, Midwifery Department, Turkey, aysun.basgun@ege.edu.tr

³ Research assistant, Ege University Izmir Ataturk School of Health, Midwifery Department, Turkey, mahide.demireloz@ege.edu.tr

⁴ Research assistant, Ege University Izmir Ataturk School of Health, Midwifery Department, Turkey, zehra.baykal@ege.edu.tr

⁵ Research assistant, Ege University Izmir Ataturk School of Health, Midwifery Department, Turkey, yeliz.cakir@ege.edu.tr

⁶ Associate Professor, Ege University Izmir Ataturk School of Health, Midwifery Department, Turkey, neriman.sogukpinar@ege.edu.tr

Results: It is stated in the research that 56.0% of the midwives who are undergraduate students continue their post-graduate program, 28.6% of them complete it and 15.4% of them continue their doctorate program. Major fields of studies that are completed or maintained by order of highest percentage are: Department of Midwifery, Women Health and Labour Nursing and Public Health Nursing. It is remarkable that doctorate education is mostly maintained in Women Health and Labour Nursing Department, Faculty of Medicine-Department of Public Health and Public Health Nursing major fields of studies. Almost half of the midwives (46.4%) states that they carry on their post-graduate education in order to increase the status of the profession and provide scientific development. All of the participants think that it is necessary to open up Midwifery Doctorate Program as soon as possible in Turkey.

Conclusions: As a result of the research; it is detected that the need of post-graduate education in the field of midwifery is increasing day by day.

Keywords: Doctorate; midwifery; education; post-graduate education; master’s

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. Giriş

“Gençken bilgi ağacını dikmezsek, yaşlandığımızda gölgesine sığınacak bir ağacımız olmayacaktır.”

S.R.Chamfort

Bir mesleğin, kendi alanında değişim yapması, yönetim görevini yerine getirebilmesi ve bu yolla toplumsal gelişime katkıda bulunması lisansüstü eğitim programlarının varlığı ile mümkündür. Ülkemizde 1800’lü yıllarda formal eğitime başlayan Ebeklik mesleği 1982 yılında lise düzeyinde eğitime başlamış, 1996 yılında lisans eğitimi hakkını kazanmıştır. Ebeklik lisans eğitimi 2012-2013 eğitim-öğretim yılında biri KKTC’de olmak üzere toplam 34 üniversite bünyesinde yer alan Hemşirelik Yüksekokulu, Sağlık Yüksek Okulları (SYO) ve Sağlık Bilimleri Fakültelerinin Ebeklik bölümlerinde verilmektedir. Bunun yanı sıra lisans eğitimini tamamlayan ebeler, ebeklik ya da farklı bir anabilim dalında yüksek lisans eğitimlerini yapabilmektedirler. Ebeklik biliminin gelişmesinde

eğitimine devam ettiği, %28.6’sının yüksek lisans mezunu olduğu ve %15.4’ünün doktora programlarında eğitimlerine devam ettikleri belirlenmiştir. Yüksek lisans eğitimlerinin sürdürüldüğü ya da tamamlandığı Anabilim Dalları en yüksek yüzdeler sırası ile Ebeklik, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ile Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dallarındır. Doktora eğitimlerinin en yüksek oranda sürdürüldüğü Anabilim Dalı ise Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı ve Halk Sağlığı Hemşireliği’dir. Çalışmaya katılan ebelerin yaklaşık yarısı (%46.4) lisansüstü eğitimlerini, mesleğin statüsünü arttırmak ve bilimsel gelişimi sağlamak amacı ile yaptıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılanların tamamı Türkiye’de ebeklik doktora programının en kısa zamanda açılması gerektiğini düşünmektedirler.

Sonuç: Çalışma sonucunda Ebeklik mesleğinde lisansüstü eğitime yönelik hissedilen ihtiyacın giderek arttığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doktora; ebeklik; eğitim; lisansüstü eğitim; yüksek lisans

önemli bir yere sahip olan lisansüstü eğitim 2003 yılında başlamış ve halen sekiz üniversite tarafından verilmektedir. Sağlık Bilimleri Enstitüleri içerisinde yer alan Ebelik Anabilim Dallarının bulunduğu bu üniversiteler; Mersin, Ege, Cumhuriyet, Çukurova, Kocaeli, İstanbul, Adnan Menderes ve Atatürk Üniversitesi’dir (Soğukpınar ve ark., 2007; Bayındır ve Durak, 2008; Yüksek Lisans Programları, 2012; ÖSYM, 2012; Yücel ve Çakır Koçak, 2012). Ebelik Anabilim Dallarının sayısının yetersiz olması ve Ebelik doktora programı açma çalışmalarının sürdürülmesine rağmen Türkiye’de henüz ebelik doktora programının olmaması nedeniyle lisans mezunu ebeler lisansüstü eğitimlerine, Ebelik Anabilim Dalı dışındaki diğer anabilim dallarında devam etmektedirler (Yücel ve Çakır Koçak, 2012).

Ülkemizde lisansüstü eğitim-öğretim yetkisi (yüksek lisans, doktora) ise, Yüksek Öğretim Kanunu’na göre “üniversitelerde ve fakültelerde birden fazla benzer ve ilgili bilim dallarında lisansüstü, eğitim - öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama yapan bir yükseköğretim kurumu olan enstitülere” verilmiştir (Resmi Gazete, 1991). Günümüzde bu öğretimi sosyal, fen, sağlık ve eğitim bilimleri gibi değişik enstitüler yürütmektedir (Karakuş, 2004). Lisansüstü eğitimi, akademik açıdan üniversite ve topluma iki yönden katkı sağlar. Bunlardan birincisi, yükseköğretim kurumlarının gereksinimi olan geleceğin öğretim üyelerinin ve araştırmacılarının yetiştirilmesi; ikincisi ise ülkelerin teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişmeleri ile ilgili sorunlara çözüm getirmesidir (Vural, 2003).

Yüksek lisans programı lisans eğitiminden sonra iki yıllık bir eğitimi gerektirmektedir. Doktora veya buna eşdeğer programlar ise, yüksek lisanstan sonra en az iki yıllık bir teorik eğitimi ve belirli kriterlerle tanımlanan bir tez çalışmasını gerektirmektedir (Karakuş, 2004). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’ne göre yüksek lisans programına başvurabilmek için adayların bir lisans diplomasına sahip olmaları gerekmektedir. Bunun yanında, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından merkezi olarak yapılan Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitim Giriş Sınavından (ALES) ilgili senatoca belirlenecek ALES standart puanına ve yabancı dil puanına sahip olmaları gerekmektedir. Doktora programına başvurabilmek için ise adayların bir lisans veya yüksek lisans diplomasına, hazırlık sınıfları hariç en az 10 yarıyıl süreli Tıp, Diş Hekimliği ve Veteriner Fakülteleri diplomasına, Eczacılık ve Fen Fakültesi lisans veya Yüksek lisans derecesine veya Sağlık Bakanlığı’na düzenlenen esaslara göre bir laboratuvar dalında kazanılan uzmanlık yetkisine sahip olmaları ve ALES’den başvurduğu programın puan türünde (lisans diplomasıyla doktora için farklı bir puan) standart puandan az olmamak koşuluyla ilgili senatoca belirlenecek ALES standart puanına sahip olmaları gerekmektedir. Ancak doktora programına öğrenci kabulünde ÜDS’den veya Üniversitelerarası

Kurulca kabul edilen bir sınavdan belirtilen türde bir puan alınması da önemlidir (Resmi Gazete, 2007).

Lisansüstü eğitim; ilgili bilim dalının gerektirdiği deneyimi, derinlemesine bilgiyi ve yeterliliği kazandırmanın yanı sıra, yetkinleşme/uzmanlaşma açısından dünyada zorunlu hale gelmiş bir programdır. Lisansüstü eğitimde ortak amaç; “bilim insanı, öğretim üyesi ve araştırmacı” yetiştirmektir. Lisansüstü eğitimde doktora eğitim süreci bilimsel gelişmenin önemli bir parçası olarak ülkelerin gelişmişlik düzeyini gösteren önemli bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Buna ilave olarak bilim doktorası bilimsel araştırma ve bilgi üretimi bakımından anahtar bir konu olarak da dikkat çekmektedir. Türkiye’nin Yükseköğretim Strateji raporunun stratejik hedeflerinin belirlendiği bölümde doktora mezunu öğrenci sayısının artırılması hedefi bu konunun ülkemizde de benimsendiğini göstermektedir (Bayındır ve Durak, 2008).

Lisansüstü programlardan ebelikte yüksek lisans programları dünyada birçok üniversitede uygulanmakta olup, ebelikte doktora programları sadece Yeni Zelanda, Norveç, Avustralya, Meksika ve İngiltere’de yürütülmektedir (Dower ve ark., 1999; British Council, 2005; Hotcourses, 2011).

Ülkemizde lisans eğitimi sürdürülen Ebelik Bölümlerinde henüz yeterli sayıda ebe akademisyen olmaması nedeniyle lisans eğitimi daha çok hemşirelik bilim dallarından öğretim elemanları tarafından yürütülmektedir (Bayındır ve Durak, 2008).

Bu nedenle de ebelik lisansüstü eğitim ve doktora programları halen geliştirilmesi gereken ve büyük ölçüde ihtiyaç duyulan bir konudur.

2. Amaç

Bu özden yola çıkarak bu çalışma; son on yıldır lisans eğitimini tamamlayarak mezun olan ebelerin lisansüstü eğitimlerine devam ettikleri anabilim dallarının araştırılması amacı ile yapılmıştır. Aynı zamanda ebelikte lisansüstü eğitim gören ebelerin meslekleri ve eğitimleri ile ilgili diğer bazı verilere de ulaşılması ile bu çalışmanın ebelikte lisansüstü eğitim konusunda mevcut durumun tanımlanarak yeni hedef ve stratejiler oluşturmada bir veri kaynağı olması hedeflenmiştir.

3. Yöntem

Araştırma, Türkiye’de Ebelik Lisans eğitimi sonrasında, lisansüstü eğitim almış/almakta olan ebelerin lisansüstü eğitim profillerinin incelenmesi amacıyla yapılmış tanımlayıcı nitelikte bir durum saptama çalışmasıdır.

Lisansüstü eğitim alan/almakta olan ebelerin iletişim bilgileri, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla kayıtlı oldukları Sağlık Bilimleri Enstitülerinden elde edilmiştir. Araştırmanın verileri, 20.09.2007-27.02.2008 tarihleri arasında sağlık bilimleri enstitülerine kayıtlı lisansüstü eğitim alan/almış olan ebe öğrencilerinden elde edilmiştir.

Araştırmada 2007-2008 eğitim öğretim yılında Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurumu’na bağlı 23 sağlık bilimleri enstitüsüne kayıtlı olan ve lisansüstü eğitimini halen alan/tamamlamış 114 ebe tespit edilmiştir. Ancak bazı nedenlerle (çalışmaya katılmak istemeyenler, lisansüstü eğitime başlamış ancak lisansüstü eğitim programına devam etmeyen ebeler çalışmaya dahil edilmemiştir) 84 ebenin verilerine ulaşılabilmıştır (katılım oranı %74).

Çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanmış “Ebelerin Lisansüstü Eğitim Profillerinin İncelenmesine İlişkin Anket Formu” kullanılmıştır. Veri toplama aracı; araştırma kapsamına alınan ebelere ait medeni durumu, kimlerle yaşadığı, öğrenim durumu gibi sosyo-demografik özellikler ile lisansüstü eğitim yapma amacı, lisansüstü eğitimlerinin meslek yaşantılarına katkıları, eğitim programının standartları, eğitimde karşılaştıkları zorluklar ve akademisyen olma durumları gibi lisansüstü eğitim özelliklerine ilişkin toplam 33 sorudan oluşmaktadır.

Ebelerden çalışmaya katılmaları konusunda onamları alındıktan sonra anket formları elektronik posta yolu ile gönderilmiş ve formlar katılımcılar tarafından doldurularak tekrar elektronik ortamda araştırmacılara ulaştırılmıştır. E-postaların ulaşması konusunda eksiklik ve sorun yaşanan katılımcılara telefon ile tekrar ulaşılarak veriler telefon ile alınmıştır.

Çalışmanın yürütülebilmesi için ilgili yüksekokulun etik kurul onayı ve çalışmanın uygulanması sırasında da katılımcılardan izin alınmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi Statistical Package for Social Science (SPSS) 15.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde bilgiler sayı ve yüzde olarak verilmiştir.

4. Bulgular

Çalışmaya katılan ebelerin %69.1’inin 19-28 yaş grubunda oldukları belirlenirken, %58.3’ü evli olduğunu, %31’i ailesiyle (anne ve babasıyla) birlikte yaşadığını ifade etmiştir. Ayrıca ebelerin %98.8’i çalışmakta olup, %16.7’si sağlık ocağında, % 36.9’u devlet hastanesi, %26.2’si üniversite hastanesinde, %10.7’si özel hastane ya da tıp merkezinde ve %8.4’ü bunların dışındaki diğer birimlerde çalıştıklarını belirtmiştir. Lisansüstü eğitim yaptıkları dönemde çalıştıkları kurum tarafından desteklendiklerini belirtenlerin oranı %72.6 iken, %27.4’ü destek almadıklarını ifade etmiştir.

Araştırma sırasındaki görev pozisyonlarına bakıldığında %47.6’sının ebe, %22.6’sının öğretim elemanı (akademisyen), %3.6’sının sağlık eğitimcisi, %16.7’sinin hemşire ve %7.1’inin sorumlu ebe-hemşire olarak çalıştıkları belirlenmiştir.

Çalışmaya alınan ebelerin %29.8’i lisansüstü eğitim ile birlikte görevlerinde değişiklik olduğunu belirtirken %70.2’si değişiklik olmadığını ifade etmiştir. Görev değişiklikleri, terfi alma, yetki ve sorumluluk artışı, maaş yüksekliği, kurum değişikliği, çalışılan ünite-birimde değişiklik ve akademisyen olma olarak belirtilmiştir.

Tablo 1. Ebelerin Lisansüstü Eğitim Durumlarına Yönelik Bilgileri

Değişkenler	Sayı	%
Öğrenim durumu		
Yüksek Lisans Eğitime Devam Edenler	47	56.0
Yüksek Lisans Mezunu Olanlar	24	28.6
Doktora Eğitime Devam Edenler	13	15.4
Lisansüstü eğitim aldıkları üniversiteler		
Ege Üniversitesi	12	14.3
Cumhuriyet Üniversitesi	9	10.7
Mersin Üniversitesi	7	8.3
Marmara Üniversitesi	6	7.1
Dokuz Eylül Üniversitesi	5	6.0
Trakya Üniversitesi	5	6.0
Diğer*	40	47.6
Anabilim dalları (Yüksek lisans)		
Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	30	35.7
Ebelik	29	34.5
Halk Sağlığı Hemşireliği	12	14.3
Tıp Fakültesi Halk Sağlığı	4	4.8
Yönetim	2	2.4
Tıp Fakültesi Anatomi	2	2.4
Sağlık Eğitimi	2	2.4
Tıp Fakültesi Fizyoloji	1	1.2
Çocuk Sağlığı Hemşireliği	1	1.2
Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji	1	1.1
Toplam	84	100.0
Anabilim dalları (Doktora)**		
Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği A.D	7	53.8
Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD	3	23.1
Halk Sağlığı Hemşireliği A.D	2	15.4
Halk Eğitimi A.D	1	7.7
Toplam	13	100.0

*5’in altında lisansüstü eğitim alınan üniversiteler “diğer” başlığı altında değerlendirilmiştir.

**Sadece bu değişken için toplam n sayısı 13’tür.

Çalışmaya katılan ebelerin %56’sı yüksek lisans eğitimine devam ettiğini, %28.6’sı yüksek lisans mezunu olduğunu ve %15.4’ü doktora programlarında eğitimlerine devam ettiklerini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan ebelerin %35.7’si Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde, %34.5’i Ebelikte, %14.3’ü Halk Sağlığı Hemşireliğinde, %4.8’i Tıp Fakültesi Halk Sağlığı, %2.4’ü

Yönetim, %2.4’ü Tıp Fakültesi Anatomi, %2.4’ü Sağlık Eğitimi, %1.2’si Tıp Fakültesi Fizyoloji, %1.2’si Tıp Fakültesi Histoloji-Embriyoloji ve %1.2’si Çocuk Sağlığı Hemşireliğinde olmak üzere 22 üniversitede yüksek lisans eğitimi almış/almaktadır (Tablo 1).

Çalışmaya katılan lisans mezunu ebelerin %15.4’ü doktora eğitimine devam etmekte olup, %53.8’si Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, %23.1’i Tıp Fakültesi Halk Sağlığı, %15.4’ü Halk Sağlığı Hemşireliği ve %7.7’si Halk Eğitimi Anabilim Dallarında doktora yapmaktadırlar (Tablo 1).

Tablo 2: Lisansüstü eğitim programların yürütülmesine ilişkin görüşleri ve lisansüstü eğitim yapma amaçları

Değişkenler	Sayı	%
Ebelikte yüksek lisans eğitim programını uluslararası eğitim programına uygun bulma durumu		
Uygun	48	57.1
Uygun değil	36	42.9
Lisansüstü eğitimde uygulamalar/stajlara gereken önemin verilme durumu		
Önem veriliyor	41	48.8
Önem verilmiyor	43	51.2
Lisansüstü eğitim programları sürecinde rahatsız oldukları durumlar		
Çalışmak ve iş ortamı	28	33.4
Kaynak yetersizliği	27	32.2
Yeterli danışmanlık alamama	17	20.2
Ders yükü fazlalığı	6	7.1
Ekonomik sıkıntılar	6	7.1
Lisansüstü eğitim yapma amaçları		
Ebelik mesleğinin statüsünü yükseltmek, bilimsel gelişimi sağlamak	40	47.6
Ebe akademisyen sayısını arttırmak	22	26.2
Mesleğin profesyonelleşmesini sağlamak	16	19.1
Diğer	6	7.1
Toplam	84	100.0

Çalışmaya katılan ebelerin %57.1’i ebelikte yüksek lisans eğitim programını uluslararası eğitim programına uygun bulduğunu belirtirken %42.9’u ise uygun olmadığını; aynı zamanda ebelerin %48.8’i lisans üstü eğitimde uygulama/stajlara gereken önemin verildiğini, %51.2’si ise gereken önemin verilmediğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda ebelerin lisansüstü eğitimleri ile ilgili olarak belirttikleri olumsuz durumlar; lisansüstü eğitim yaparken çalışıyor olmak ve iş ortamında eğitimi nedeniyle sorun yaşamak (%33.4), kaynak yetersizliği (%32.2), yeterli

danışmanlık alamamak (%20.2), ders yükü fazlalığı (%7.1) ve ekonomik sıkıntı yaşamaktır (%7.1) (Tablo 2).

Çalışmaya katılan ebeler lisans üstü eğitim yapma amaçlarını; ebelik mesleğinin statüsünü yükseltmek ve bilimsel gelişimi sağlamak (%47.6), ebe akademisyenlerin artmasını sağlamak (%26.2), ebelik mesleğinde profesyonelleşmek (%19.1) ve toplum içinde ebelle ilgili var olan olumsuz önyargıların değişimini sağlamak, çalışan ebelere rol modeli oluşturabilmek olarak ifade etmişlerdir (Tablo 2).

Çalışmaya katılanların tamamı Türkiye’de ebelik doktora programının en kısa zamanda başlaması gerektiğini belirtirken, bunların %44.0’ü ebelik doktora programının en kısa sürede başlayacağına inandıklarını, %53.2’si ise doktora programı için daha fazla süreye ihtiyaç bulunduğuna inandıklarını ifade etmiştir.

5. Tartışma

Lisansüstü eğitimlerini tamamlayan/devam eden ebelerin katıldığı çalışmada, katılımcıların büyük çoğunluğu (%69.1) 19-28 yaş grubunda yer almaktadır. Örneklemin lisansüstü eğitim yapmakta olan ve sadece kadınların alındığı diğer bir çalışmada da yaş ortalaması 30.1 ± 3.7 olarak birbirine yakın bulunmuştur (Er ve ark., 2008).

Uzmanlık eğitimi alan ebeler daha çok devlet hastanelerinde görev yapmaktadır. Eğitimleri süresince çalıştıkları kurumlarca desteklendiklerini belirten ebelerin oranı ise oldukça yüksektir. Memnuniyet verici olarak yorumlanabilecek bu durum, kurumlarca ebelik mesleğinde hissedilen lisansüstü eğitim ihtiyacının farkındalığı şeklinde de değerlendirilebilir.

Ebelerin lisansüstü eğitimlerinin çalışma yaşamlarına olumlu etkisi olduğunu ifade edenlerin oranı oldukça yüksektir. Bu sonuç 2005 yılından bu yana Yükseköğretim Personeli Görevde Yükselme ve Ünvan Değişikliği Yönetmeliği ile yasal duruma getirilmiştir (Resmi Gazete, 2010). Ancak yönetmelikte özellikle lisansüstü eğitim sonrası için hem düzeltilmesi ve hem de yeniden düzenlenmesi gereken bölümler mevcuttur.

Yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik olarak ifade edilen lisansüstü eğitimlerine yüksek lisans için devam edenler %56, tamamlayanlar %28.6 oranındadır. Ayrıca yüksek lisans eğitimlerinin sürdürüldüğü ya da tamamlandığı Anabilim dalları en yüksek oranda sırası ile Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Ebelik ile Halk Sağlığı Hemşireliği olarak sıralanmaktadır. Bunların dışında diğer anabilim dallarında yüksek lisans eğitime devam eden/tamamlayan ebelerin oranı %15.6’dır. Bu sonuç, ülkemizde henüz Ege, Mersin, Cumhuriyet, Çukurova, Kocaeli, İstanbul, Adnan Menderes ve Atatürk Üniversiteleri’nin Sağlık Bilimleri Enstitüleri olmak üzere sadece birkaç Ebelik Anabilim Dalı’nın mevcut bulunması ve bu

durumun yetersizliği ile açıklanabilir. Yüksek lisans eğitim almak isteyen ebeler, bireysel çözüm arayışına yönelmekte ve bölümleri ile ilgili yakın buldukları diğer anabilim dallarına başvurumaktadırlar.

Bununla beraber Türkiye’de henüz doktora eğitiminin bulunmaması nedeni ile ebelik lisans mezunu olan ebeler doktora eğitimine farklı anabilim dallarında devam etmektedirler. Doktora eğitimlerinin en yüksek oranda sürdürüldüğü anabilim dalı ebeliğin çalışma alanı ile en yakın alan olarak seçilen Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği’dir. Ebelik alanında “Bilim Doktorası” bulunmamasına rağmen Yüksek Öğretim Kurumu Üniversitelerarası Kurul Doçentlik Başvurusu için Belirlenen Temel Alanlar başlığı altında Ebelik Doçentlik kodu mevcuttur. Bu sonuç da mesleğin doktora eğitimini zorunlu kılmaktadır.

Ebelerin lisansüstü eğitimlerine yönelik olarak görüşleri değerlendirildiğinde; büyük çoğunluğunun eğitimlerini uluslararası eğitim programlarına uygun olduğunu belirtmiş olmalarına rağmen bunun tersini ifade edenlerin oranı da önemli ölçüde yüksektir. Bu sonuç, verilmekte olan eğitimlerin ulusal ihtiyaçlar da göz önünde bulundurularak geliştirilmesi gerektiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Ayrıca araştırmaya katılanların %51.2’si eğitimleri süresince klinik/alan uygulamalarına önem verilmediğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuç uzmanlık eğitimi sırasında öğrencilerin ebelik uygulamalarına daha fazla yer verilmesine yönelik beklentileri olduğunu göstermiştir.

6. Sonuç ve Öneriler

Çalışmaya katılan ebelerin lisansüstü eğitimlerinin amacını en yüksek oranda mesleğe statü kazandırmak ve bilimsel gelişimini sağlamak olarak belirttikleri dikkat çekmektedir. Ebelik, tarihteki en eski ve ülkemizde sadece kadınlar tarafından sunulan profesyonel bir meslektir. Ancak çok eski bir meslek olmasına karşın çalışma bulgularında da görüldüğü gibi ebeler tarafından mesleğe statü kazandırma çabaları devam etmektedir. Meslekte statü, bireysel olarak topluma bağımsız hizmet vererek hem ekonomik güç kazanarak ve hem de toplumsal bakış açısından etkilenecek ortaya çıkan bir kavramdır. Lisansüstü eğitim yapmadaki belirtilen diğer amaçlar ise; mesleki kariyer, ebe akademisyen ihtiyacı, ebelik mesleğinin profesyonel gelişimini sağlamak olarak belirtilmiştir. Tüm bu sonuçlar, bilimsel gelişmeler içinde bulunan ebelik lisansüstü eğitim programlarının geliştirilmesi aşamasında özellikle mesleki statü, kariyer olanaklarının artırılması, profesyonel gelişim konularına ağırlık verilmesi gerektiğini göstermek açısından çok önemli sonuçlar olarak değerlendirilebilir. Son olarak lisansüstü eğitim sırasında belirtilen olumsuz koşullar, en yüksek oranda sırası ile kaynak yetersizliği, eğitim sürecinde uygulama alanlarında ebe olarak görev yapıyor olmak ve yeterli danışmanlık hizmeti alamamak olarak belirtilmiştir. Çok

sayıda yeni üniversitenin açıldığı ve artık birçok üniversitenin kendi öğretim elemanını yetiştirmeye başladığı ülkemizde öğretim üyesi, öğrenci, eğitim programları ve çalışma koşulları açısından lisansüstü eğitimle ilgili birçok sorunun olduğu bir gerçektir (Karakuş, 2009).

6.1. Uygulamaya katkısı

Türkiye’de 2003 yılından itibaren verilmekte olan Ebelik yüksek lisans programı için bu süreç henüz daha çok yenidir. Yüksek lisans eğitimini tamamlayan ebeler için kendi alanlarında doktora programı bulunmamaktadır. Ebeler başvurabilecekleri doktora programlarının oldukça sınırlı olması nedeni ile de alanlarını ilgilendiren ve ilgi alanlarına giren anabilim dallarında doktora eğitimlerini devam ettirmektedirler. Lisansüstü eğitimini tamamlamış ya da devam ettirmekte olan ebelerle ilgili herhangi bir istatistik veri tabanı bulunmamakta ve yapılmış kısıtlı sayıda çalışmada da ise ebe ve hemşireler farklı birer meslek grubu olmalarına karşın birlikte değerlendirilmektedir (Beydağ, 2008; Er ve ark., 2008; Saban, 2012). Ancak yüksek lisans programlarının açılmasından günümüze lisansüstü eğitimini sürdüren ve tamamlayan ebelerin sayısı giderek artmaktadır. Bu doğrultuda eğitim programlarının düzenlenmesi gibi bazı konularda yeni ve düzenli istatistikî verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle bu çalışmadan elde edilen bulgular, tüm Sağlık Bilimleri Enstitülerine bağlı anabilim dallarının hepsini kapsamış olması ve bu alanda yapılmış Türkiye genelini kapsayan ilk araştırma olması açısından önemlidir.

Lisans eğitimini Ebelik Bölümünde tamamlamış ebelerin yüksek lisans ve doktora yapma oranları ile hangi alanlarda yaptıklarına dair düzenli, sistematik ve kurumsal verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu verilerin periyodik olarak toplanması önerilebilir.

Kaynakça

- Atatürk Üniversitesi (2012) T.C. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2012-2013 Güz Dönemi Yurt İçi Tezli Yüksek Lisans ve Doktora Öğrenci Kontenjanları. Erişim tarihi: 22.08.2012, <http://www.atauni.edu.tr/#duyuru=2012-2013-egitim-ogretim-yili-guz-donemi-ogrenci-alim-kontenjanlari>
- Bayındır, Ü., Durak, H.İ. (2008). Türkiye’de ebe insan gücü “mevcut durum ve 2013 yılı vizyonu”. *Türkiye’de Tıp-Sağlık Bilimleri Alanında Eğitim ve İnsan Gücü Planlaması. Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) Tıp - Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi Başkanlığı*. 1-14, Erişim tarihi: 13.06.2010, <http://www.tead.med.ege.edu.tr/Dosyalar/5/tp-salk%20bilimleri%20eitim%20konseyi%20SGP%20rapor.pdf>
- Berktaş, F. (2004). Kadınların insan haklarının gelişimi ve Türkiye. *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları no:7*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi. Erişim tarihi: 10.05.2010, http://stk.bilgi.edu.tr/docs/berktay_std_7.pdf
- Beydağ K.D., Aslan H. (2008) Kadın Doğum Kliniklerinde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Profesyonelliklerini Etkileyen Faktörler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3(7): 75-87.

- British Council (2005). Nursing and midwifery., *Education UK British Council web site*. Erişim tarihi: 23.06.2011, www.educationuk.org
- Dower, C.M., Miller, J.E., O’Neil, E.H. (1999) The Taskforce on Midwifery. Charting a course for the 21st century: The future of midwifery. *Pew Health Professions Commission and the UCSF Center for the Health Professions*: 1-55. Erişim tarihi: 23.06.2011, http://www.sciencebasedbirth.com/WebPublishing_05/PewReport_21stCen_midwifery.pdf
- Er, S., Şen, S., Taşpınar, A., Şirin, A. (2008). Lisansüstü eğitime devam eden evli kadınların üreme sağlığı sorunları ve etkileyen faktörler. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7: 231-235.
- Hotcourses (2011) Yurtdışı ebelik doktora ders programları. Erişim tarihi: 23.06.2011, <http://www.hotcourses-turkey.com/study/training-degrees/international/phd/midwifery-courses/slevel/15/cgory/ph.53-4/sin/ct/page/2/programs.html>
- Karakuş, M. (2004). Lisansüstü eğitim için başvuran öğrencilerin üniversitedeki akademik başarıları ile LES puanları arasındaki ilişki. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Kitabı*, Malatya, 6-9 Temmuz 2004. Erişim tarihi: 10.05.2010, www.pegema.net/dosya/dokuman/137.pdf
- Karakuş, M. (2009). Yüksek lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime ve öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri. *XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Kitabı*, İzmir, 1-3 Ekim 2009. Erişim tarihi: 10.05.2010, http://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=106090
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) (2012) Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu, Öğrenci seçme ve yerleştirme sistemi (ÖSYS), ölçme, seçme ve yerleştirme merkezi (ÖSYM), Ankara. ss:119-219
- Resmi Gazete (1991). 2547 Kanun Numaralı ve 4/11/1981 Kabul Tarihli Yüksek Öğretim Kanunu, 3/4/1991 Tarihli Resmi Gazete, 3708. Erişim tarihi: 22.08.2012, <http://www.yok.gov.tr/content/view/435/>
- Resmi Gazete (2007). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. 02/06/2007 Tarihli Resmi Gazete, 26540. Erişim tarihi: 22.08.2012, <http://www.yok.gov.tr/content/view/417/183/lang,tr/>
- Resmi Gazete (2010). Yükseköğretim üst kuruluşları ile yükseköğretim kurumları personeli görevde yükselme ve ünvan değişikliği yönetmeliği, 12/11/2005 Tarihli Resmi Gazete, 25991. Erişim tarihi: 13.06.2010, <http://www.yok.gov.tr/content/view/443/183/lang,tr/>
- Saban A. Lisansüstü Öğrencilerin Nitel Araştırma Metodolojisine İlişkin Algıları. Erişim tarihi:24.08.2012, www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/.../SABAN,%20AHMET.pdf
- Soğukpınar, N., Saydam, B.K., Bozkurt, Ö.D., Öztürk, H., Pelik, A. (2007). Past and present midwifery education in Turkey. *Midwifery*, 23 (4): 433–442.
- Vural, R. (2003). Lisansüstü eğitimde akreditasyon (eşyetkinlik), *Lisansüstü Eğitimde Kalite ve Avrupa Birliğine Uyum Paneli Kitabı*. Erişim tarihi: 13.06.2010, www.sagbilens.ankara.edu.tr/items/Image/dokuman/2003panel.pdf
- Yücel U., Çakır Koçak Y. (2012) Ebelikte Lisansüstü Eğitim: Mevcut Durum ve Sorunlar. Sözel Bildiri. 3. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Bildiri Özet Kitabı, 11-13 Nisan 2012, İnönü Üniversitesi Malatya Sağlık Yüksekokulu, Malatya.
- Yüksek Lisans Programları (2012) Erişim tarihi: 22.08.2012, <http://www.yukseklisans.com.tr/>

Extended English Abstract

Introduction: It is expected from midwives, who are graduated from the post graduate education program, to play an active role in educating midwives who will work in the same area besides protecting and developing maternity and child welfare. The process is brand new for Midwifery post graduate program that has been provided dating from 2003 in Turkey. There is no doctoral program for midwives who complete their education in their own fields. Due to the fact that doctoral programs for which midwives are able to apply are fairly restricted, they further their doctorates in departments that regard their fields and, are of interest of them. There is no any statistical data base of midwives complete their post graduate education or further it, and midwives and nurses have been evaluated jointly in the limited number of studies conducted though they are different professional groups. However, the number of the midwives who complete their post graduate education and further it has gradually been increasing from the time post graduate programs were opened to today. Accordingly, new and regular statistical data are needed on certain subjects such as curriculum regulation.

Aim: The objective in this research is to analyze some properties about post-graduate midwifery students' education and profession and to investigate undergraduate students', who are studying in post-graduate level, major field of studies.

Method: In 2007–2008 academic years, it was reached the data of 84 midwives out of 114 in total, who were registered to the Institute of Health Sciences. They were studying or completed their post-graduate education.

Results: 69.1% of the midwives participating into the study have been determined to be at the group of age 19-28, and 58.3% of them have stated that they are married, 31.0% of them stated that they live with their families (parents). Separately, 98.8% of the midwives work currently, they indicated that 16.7% of them work in health centre, 36.9% in public hospital, 26.2% in training hospital, 10.7% in private hospital or medical centre, and 8.4% in other units apart from these ones.

It is stated in the research that 56.0% of the midwives who are undergraduate students continue their post-graduate program, 28.6% of them complete it and 15.4% of them continue their doctorate program. Major fields of studies that are completed or maintained by order of highest percentage are: Department of Midwifery, Women Health and Labour Nursing and Public Health Nursing. It is remarkable that doctorate education is mostly maintained in Women Health and Labour Nursing Department, Faculty of Medicine-Department of Public Health and Public Health Nursing major fields of studies. Almost half of the midwives (47.6%) states that they carry on their post-graduate education in order to increase the status of the profession and provide scientific development.

As 57.1% of the midwives participating into the study have indicated that they endorse post graduate education program in midwifery with international education program, and 42.9% of them have stated that it is not accord with; and they have also specified that 48.8% of the midwives think that applications/trainings are given due importance in post graduate education but 51.2% of them think the exact opposite. Concurrently, the negativities stated by the midwives about their post graduate education have been rendered as 33.4% being in employment while studying for master degree and having difficulty due to doing master degree in workplace, 32.2% resource shortage, 20.2% receiving sufficient consultancy, 7.1% course load surplus and 7.1% economic hardship. The whole participants in the study have stated that midwifery doctoral program in Turkey is to launch as soon as possible, 44.0% of them have indicated that they rely on that midwifery doctoral program will launch at the soonest possible date, and 53.2% of them have stated that they believe that there is need time for doctoral program.

All of the participants think that it is necessary to open up Midwifery Doctorate Program as soon as possible in Turkey.

Conclusions and recommendations: As a result of the research, it is detected that the need of post-graduate education in the field of midwifery is increasing day by day. Moreover, the findings gained from the study matter in the sense of including all the departments allied to the whole Graduate School of Health Sciences, and being the first research held in this field that include Turkey-wide.

There is need for the ratio of studying for master degree and doctorate of midwives who complete their undergraduate education in Midwifery Department, and regular, systematic and corporate data with regard to what fields they study for. These data can be proposed to be gathered cyclically.